

Union des Villes et
Communes de Wallonie asbl
Fédération des CPAS

Vereniging van de Stad en de
Gemeenten van het Brussels
Hoofdstedelijk Gewest
Afdeling OCMW

Association de la Ville et des
Communes de la Région de
Bruxelles-Capitale
Section CPAS

AFDELING
OCMW'S

FEDERAAL MEMORANDUM 2010 VAN DE OCMW'S

VOORWOORD

Door de vroegtijdige val van de federale regering zijn er op 13 juni parlamentsverkiezingen. We staan ook vlak voor het Belgisch voorzitterschap van de Europese Unie. Het jaar 2010 is bovendien het Europees jaar van de strijd tegen armoede en sociale uitsluiting. Voor de OCMW's is dit een uitgelezen gelegenheid om aan de beleidsverantwoordelijken in dit land te tonen wat de OCMW's doen om uitsluiting tegen te gaan en te formuleren wat we van de federale overheid verwachten. Het federaal memorandum van de OCMW's bevat de belangrijkste verzuchtingen van de Vlaamse, Waalse en Brusselse OCMW's.

Alle armoede-indicatoren staan op rood :

- meer dan 15 % van alle inwoners in ons land leeft onder de Europese armoedegrens,
- bijna 360.000 mensen kunnen hun krediet niet tijdig afbetalen,
- meer dan 80.000 gezinnen hebben een collectieve schuldenregeling,
- het aantal leefloners steeg afgelopen jaar met meer dan 9 % tot meer dan 90.000,
- meer en meer asielzoekers worden zonder enige vorm van opvang of begeleiding naar de OCMW's doorgestuurd of komen op straat terecht,
- van de naar schatting 30.000 vreemdelingen zonder papieren die geregulariseerd worden zal wellicht een flink deel een beroep doen op het OCMW,
- meer dan 18.000 gezinnen werden vorig jaar met uithuiszetting bedreigd,
- meer mensen komen voor allerlei vormen van steun bij het OCMW aankloppen,
- het klassieke OCMW-cliënteel verandert : niet langer enkel de generatiearmen, maar meer mensen van vreemde afkomst, meer mensen met psychische problemen en meer mensen met een modaal inkomen maar met een zware schuldenlast komen bij het OCMW langs.

Met hun 88.592 medewerkers doen de OCMW's reeds heel wat inspanningen om de stijgende armoede het hoofd te bieden, maar enkel een gezamenlijke aanpak van alle overheden in dit land kan deze uitdaging aangaan. Het federaal memorandum van de OCMW's formuleert onze verwachtingen t.a.v. de federale overheid en bevat zes krachtlijnen :

- actieve deelname aan de samenleving bevorderen,
- meer jobs voor mensen met minder kansen op de arbeidsmarkt,
- een toegankelijke en betaalbare gezondheidszorg,
- goede opvang van asielzoekers en integreren van vreemdelingen in onze samenleving,
- goede en betaalbare huisvesting en energievoorzieningen,
- een kwaliteitsvolle en betaalbare ouderenzorg.

Om dit beleid te realiseren is de medewerking van de OCMW's onontbeerlijk. Maar dan moeten de OCMW's ook beter vergoed worden om deze opdrachten uit te voeren. Met 90 % terugbetaling van de leeflonen in plaats van de huidige 50 % en een hogere en realistische vergoeding van de personeelsomkadering kunnen de OCMW's alvast inzetten op meer begeleiding en maatwerk ten voordele van hun cliënten. Ook moeten de OCMW's via hun verenigingen beter bij het beleid betrokken worden. Want zij zijn de enigen die de lokale polsslag voelen en de effecten van het beleid kunnen inschatten. Een verstandige federale overheid laat deze expertise niet liggen.

Dit memorandum is een concreet aanbod aan de nieuwe federale regering. Het is het resultaat van het overleg tussen de OCMW-afdelingen van de Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG), de Union des Villes et Communes de Wallonie (UVCW) en de Vereniging van de Stad en de Gemeenten van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (VSGB).

1. ACTIEVE DEELNAME AAN DE SAMENLEVING BEVORDEREN

Dat meer dan 15 % van de inwoners in ons land onder de Europese armoedegrens leven is een schande. De topprioriteit in het armoedebeleid is ervoor zorgen dat niemand van een inkomen moet leven dat onder deze armoedegrens ligt. Daarnaast moeten mensen met minder mogelijkheden meer kansen krijgen in het maatschappelijk leven. OCMW's zijn het beste geplaatst om deze kansen te bieden en in te spelen op de individuele behoeften en vaardigheden van mensen. OCMW's moeten volop gesteund worden om dit beleid waar te maken.

Concreet vragen wij :

1. Verhogen van de laagste inkomens (minimumloon, inkomens uit sociale zekerheid en bodemuitkeringen zoals leefloon en inkomensgarantie voor ouderen), zodat iedereen een inkomen geniet dat de Europese armoededrempel overschrijdt. Dit gebeurt met behoud van een voldoende spanning tussen een inkomen uit arbeid en een uitkering en met een hogere vergoeding van de OCMW's voor de uitgekeerde leeflonen (90 %).
2. OCMW's ondersteunen om mensen die niet op de arbeidsmarkt terecht kunnen toch te laten deelnemen aan de samenleving door hen kansen te bieden om zich te ontplooiën en hen toe te leiden naar maatschappelijk zinvolle activiteiten.
3. Overmatige schuldenlast tegengaan door o.a. een wettelijke beperking en een betere controle op het toestaan van kredieten.

2. MEER JOBS VOOR MENSEN MET MINDER KANSEN OP DE ARBEIDSMARKT

Mensen met een job beschikken over de beste troeven om niet in de armoede te verzeilen. OCMW's worden vooral geconfronteerd met mensen die het moeilijk hebben op de arbeidsmarkt; ze beschikken vaak niet over die arbeidscompetenties die de werkgevers vragen. Bovendien hebben deze mensen vaak heel wat andere problemen, zoals een slechte huisvesting en een zwakke gezondheid en staan ze er vaak alleen voor om hun kinderen op te voeden. Nochtans hebben deze mensen wel vaardigheden en kunnen ze met de nodige begeleiding wel naar een aangepaste job geleid worden. Dit vergt echter een individuele aanpak en maatwerk. OCMW's die hun cliënten goed kennen en op de hoogte zijn van de complexe problemen waarmee ze geconfronteerd worden zijn het best geplaatst om deze oplossingen op maat aan te bieden. Ze moeten hierin ondersteund worden.

Concreet vragen wij :

1. De OCMW's moeten verder en beter ondersteund worden om sociale werkgelegenheid te scheppen, sociale economieprojecten op te zetten en meer in te zetten op opleiding en het versterken van de competenties van mensen.
2. Alle federale activeringsmaatregelen moeten drastisch vereenvoudigd worden en iedereen die door het OCMW begeleid wordt naar werk moet er kunnen van genieten. Werkgelegenheidsmaatregelen die uitgevaardigd worden voor uitkeringsgerechtigde werklozen moeten ook gelden voor alle OCMW-clieënten.
3. Het scheppen van werkgelegenheid via dienstenchequeondernemingen moet verder ondersteund worden. De financiële leefbaarheid en de toegankelijkheid van het stelsel moet verbeterd worden. Dit is mogelijk door de federale tussenkomst in het systeem te verhogen in functie van de anciënniteit van het personeel en door het fiscaal voordeel voor de gebruikers ook in een andere vorm toe te kennen aan wie niet van een fiscaal voordeel kan genieten.

3. EEN TOEGANKELIJKE EN BETAALBARE GEZONDHEIDSZORG

Mensen met een laag inkomen leven tot 20 jaar minder lang in goede gezondheid !
Hoog oplopende medische kosten zijn voor hen vaak niet betaalbaar. Noodzakelijke behandelingen worden uitgesteld wegens te duur. Daarom is een goed toegankelijke en betaalbare gezondheidszorg essentieel.

Concreet vragen wij :

1. Vermijden dat patiënten medische kosten uit eigen zak moeten voorschieten door het invoeren van een derdebetalersregeling in de ambulante zorg als een recht op vraag van de patiënt i.p.v. het over te laten aan de vrije keuze van de arts.
2. Vermijden dat mensen met een laag inkomen geen gebruik maken van de sociale voordelen waarop ze recht hebben door het automatisch toekennen van het OMNIO-statuut aan iedereen die er recht op heeft.
3. Een transparante ziekenhuisfactuur die leesbaar is voor iedereen en duidelijkheid verschaft over wat aan de patiënt aangerekend wordt en wat ten laste is van de ziekteverzekering. Bovendien moet er een rem komen op het aanrekenen van allerlei supplementen voor medisch materiaal, geneesmiddelen en erelonen.

4. GOEDE OPVANG VAN ASIELZOEKERS EN INTEGREREN VAN VREEMDELINGEN IN ONZE SAMENLEVING

Het huidige asielbeleid is een puinhoop. Er is te weinig fatsoenlijke opvang en begeleiding, asielzoekers worden in hotels gelogeed of doorgestuurd naar de OCMW's om financiële steun te gaan halen of worden gewoon op straat gezet zonder een dak boven hun hoofd. Het geven van geld verergert alleen maar het probleem : asielzoekers worden slachtoffer van malafide huisjesmelkers en mensensmokers die er een lucratieve filière in zien om meer mensen naar het rijke Westen te lokken. De enige oplossing is te zorgen voor korte verblijf- en asielprocedures en daarnaast een beroep te doen op de zeer breed vertakte lokale opvanginitiatieven die OCMW's opzetten om kleinschalige opvang en begeleiding van asielzoekers te realiseren. Op deze wijze wordt de opvang effectief over het land gespreid en vermijden we een concentratie in de steden. Ook voor de integratie van andere groepen van vreemdelingen in onze samenleving zijn de OCMW's goed geplaatst omdat ze kunnen instaan voor een aanpak op alle levensdomeinen. De federale overheid moet deze rol van de OCMW's nu eens eindelijk erkennen.

Concreet vragen wij :

1. Een werkelijke ondersteuning en erkenning van de rol die de OCMW's spelen in het kader van de opvang en de integratie van vreemdelingen in ons land.
2. Voldoende middelen voorzien voor de OCMW's voor de integrale begeleiding van de groeiende groep geregulariseerde vreemdelingen en gezinsherenigers (werk, huisvesting, ouderenzorg, alfabetisering en aanleren van de streektaal, participatie aan het maatschappelijk leven) zodat ze geïntegreerd worden in onze samenleving.
3. De asielcrisis oplossen door in te zetten op korte asielprocedures en voldoende bijkomende opvangplaatsen met bijhorende begeleiding zodat elke asielzoeker de opvangplaats krijgt waarop hij recht heeft.
4. Een effectieve spreiding van de opvang van asielzoekers realiseren door de OCMW's b.v. aan te moedigen om voor bijkomende plaatsen in de lokale opvanginitiatieven te zorgen via o.a. een voldoende financiering vanwege de federale overheid.

5. GOEDE EN BETAALBARE HUISVESTING EN ENERGIEVOORZIENINGEN

Het gebrek aan goede en betaalbare huisvesting is een groot probleem. Drie kwart van de woningen wordt bewoond door de eigenaar, maar kansarme groepen die niet over een voldoende inkomen beschikken om zich een woning aan te schaffen zijn aangewezen op de huurmarkt. Op de private woningmarkt is het aanbod aan woningen vaak van slechte kwaliteit en is de huurprijs te hoog. Bovendien zijn de energieprijzen de laatste jaren heel sterk gestegen waardoor de woonkost voor heel wat mensen te zwaar doorweegt. OCMW's komen meer en meer tussen in het betalen van de huur en de huurwaarborg en in de energiekosten. OCMW's worden ook meer geconfronteerd met dak- en thuislozen. OCMW's krijgen meer meldingen van huurders die met uithuiszetting bedreigd worden en worden aangespoord te bemiddelen met de huisbaas of een nieuwe woonst te zoeken. OCMW's sporen hun cliënten aan tot een rationeler energieverbruik.

Concreet vragen wij :

1. De basishuishuur en latere verhogingen koppelen aan de aard en de kwaliteit van de woning om zo tot een objectieve huurprijsbepaling te komen.
2. Het oprichten van een centraal huurwaarborgfonds zodat het toekennen van een huurwaarborg vergemakkelijkt wordt en de kwetsbare huurders niet gediscrimineerd worden.
3. De OCMW's ondersteunen voor de intensieve begeleiding van dak- en thuislozen en voor het bemiddelen bij een dreigende uithuiszetting; dit laatste veronderstelt ook dat OCMW's sneller op de hoogte gebracht worden wanneer iemand met uithuiszetting bedreigd wordt.
4. De harmonisering van de verschillende energiefondsen tot één stelsel dat de OCMW's ondersteunt om mensen met energieschulden te begeleiden en om een preventief en energiebeleid te ontwikkelen dat een rationeler energieverbruik stimuleert.

6. EEN KWALITEITSVOLLE EN BETAALBARE OUDERENZORG

Onze samenleving veroudert. We tellen nu reeds 530.000 +80-jarigen en hun aantal groeit aan. Op zich is dit een goede zaak op voorwaarde dat we de gevolgen voor het beleid maar goed kunnen inschatten. Alle studies zeggen ons dat de vergrijzing de kostprijs van de gezondheidszorg doet toenemen. Ook de ouderenzorg komt onder druk te staan : er zullen meer woongelegenheden in de zorgcentra en meer woonzorgalternatieven nodig zijn, met een speciale aandacht voor personen met dementie. De OCMW's doen reeds een flinke duit in het zakje want ze zijn op dit moment goed voor 41.000 woongelegenheden of ongeveer een derde van het totale aanbod. De witte economie is een toekomstige groeipijler die plaatselijke werkgelegenheid creëert : tussen 2003 en 2009 kwamen er in de openbare woonzorgcentra 1.600 (VTE) jobs bij of een stijging met 5%. Als we op deze ontwikkelingen willen inspelen moeten we de ouderenzorg verder uitbouwen en de kwaliteit van de zorg verhogen tegen een betaalbare prijs. De OCMW's kunnen ter zake hun jarenlange expertise aanwenden.

Concreet vragen wij :

1. Een betaalbare ouderenzorg door een verhoging van het inkomen van de ouderen (o.a. via een verhoging van de hulp aan bejaarden) en een betere financiering van de woonzorgcentra door de federale overheid. Zolang dit niet het geval is en OCMW's in het betalen van de rusthuisfactuur moeten tussenkomen, dient de onderhoudsplicht van kinderen t.a.v. hun ouders bij een opname in een woonzorgcentrum behouden te blijven.
2. Het uitbreiden van het aantal woongelegenheden in de woonzorgcentra en het ontwikkelen en financieren van alternatieve vormen van opvang van ouderen, zoals dagverzorgingscentra, nachtcentra, centra voor kortverblijf, brugverblijf en van het vervoer van deze ouderen.
3. Verhogen van de kwaliteit van de ouderenzorg door meer werkgelegenheid te scheppen in de woonzorgcentra, vooral op het vlak van de begeleiding van personen met dementie. Zie ter zake de voorstellen van de werkgroep in de schoot van het RIZIV.¹
4. Verhogen van de kwaliteit van de ouderenzorg door meer te investeren in de opleiding van personeel en door de verbetering van de pensioenen voor alle contractuele personeelsleden.
5. De OCMW's via hun verenigingen als volwaardige onderhandelingspartner betrekken bij de onderhandelingen over de loon- en arbeidsvoorwaarden voor het personeel van de federaal gefinancierde voorzieningen.

¹ Voorstellen tot verbetering van de begeleiding van personen met dementie in ROB - RVT - DVC, RIZIV, juni 2010

6. Bij de Europese Unie bepleiten dat ouderenzorg en sociale dienstverlening geen loutere consumptieproducten zijn waar enkel de regels van de vrije markt spelen, maar integendeel diensten van algemeen belang waarbij toegankelijkheid, betaalbaarheid en kwaliteit voorop staan en die niet zomaar geprivatiseerd kunnen worden.

DE OCMW'S ZIJN EEN ONMISBARE PARTNER IN DE STRIJD TEGEN DE ARMOEDE

De OCMW's zijn partners van de federale overheid in de strijd tegen de armoede en de sociale uitsluiting. Zo'n partnerschap kan maar slagen als een aantal randvoorwaarden vervuld zijn. Zo moet er dringend meer coördinatie en afstemming komen tussen het federale beleid en het beleid van gemeenschappen en gewesten; OCMW's worden nu geconfronteerd met tegenstrijdige regelgeving die het zeer moeilijk maakt een coherent lokaal sociaal beleid te voeren. OCMW's moeten ook over de nodige middelen beschikken om hun opdracht te kunnen vervullen. Heel wat opdrachten van de OCMW's worden thans onvoldoende gefinancierd waardoor de kosten van het federaal beleid afgewenteld worden op de lokale besturen. Tot slot moeten de OCMW's als volwaardige partners bij het beleid betrokken worden. Nog te vaak wordt de lokale expertise van de OCMW's niet benut en worden federale beleidsmaatregelen genomen zonder enig zicht op de effecten op het terrein.

Concreet vragen wij :

1. Meer afstemming tussen het federale beleid en het beleid van gemeenschappen en gewesten, zeker op het vlak van ouderenzorg, gezondheidszorg, huisvesting, aanpak van de thuisloosheid, energiebeleid en werkgelegenheid.
2. Een verhoging van de federale tussenkomst in de kosten van het leefloon tot 90 % voor alle OCMW's; de extra inkomsten die de OCMW's dan ontvangen kunnen ze inzetten ter ondersteuning en begeleiding van hun cliënten.
3. OCMW's ernstig vergoeden voor de begeleidingstaken die ze op zich nemen (mensen begeleiden naar werk of een andere manier van deelname aan de samenleving; intensieve begeleiding van daklozen; opvang en integratie van vreemdelingen, bemiddelen bij uithuiszetting,...) en voor het preventieve werk. Dit vergt een vergoeding van de personeels- en opleidingskosten.
4. Voldoende financiële middelen in het RIZIV-budget zodat rekening gehouden wordt met de reële noden van de ouderen en de werkelijke kosten van de voorzieningen in de gezondheidszorg.
5. Geen bijkomende taken aan de OCMW's toekennen zonder een bijhorende en realistische financiering.
6. De OCMW's via hun verenigingen systematisch betrekken bij het uitwerken van het federaal sociaal beleid door voorafgaandelijk met de afdelingen OCMW van de drie verenigingen van steden en gemeenten overleg te plegen over elke nieuwe reglementering en over aanpassingen van de bestaande reglementering.

7. Drastisch vereenvoudigen van de regelgeving en een voldoende termijn laten tussen het uitvaardigen van een nieuwe beleidsmaatregel met gevolgen voor de OCMW's en hun cliënten en de concrete uitvoering ervan op het terrein. Zo kunnen de OCMW's zich goed voorbereiden.